

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2019 m. balandžio 24 d.
(OR. en)

7976/19

Tarpinstitucinė byla:
2018/0127(NLE)

EDUC 182
JEUN 46
SOC 255

PRANEŠIMAS

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Ankstesnio
dokumento Nr.: 6465/19

Komisijos dok. Nr.: 9246/18 + ADD 1 - COM(2018) 271 final

Dalykas: Pasiūlymas dėl TARYBOS REKOMENDACIJOS dėl kokybiškų
ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų
– Priėmimas

Švietimo komitetas išnagrinėjo pirmiau nurodytą pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos siekiant ją priimti 2019 m. gegužės 22–23 d. vyksiančiame Švietimo, jaunimo, kultūros ir sporto tarybos posėdyje. Dabar tekstui pritaria visos delegacijos.

Todėl Nuolatinių atstovų komiteto prašoma perduoti tekstą Tarybai priimti ir vėliau paskelbti Oficialiajame leidinyje.

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 165 straipsnį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) Europos socialinių teisių ramstyje¹ nustatytame 11 principe teigiama, kad visi vaikai turi teisę į kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą už prieinamą kainą. Tai atitinka Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją², kurioje švietimas pripažįstamas kaip teisė, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją ir Jungtinių Tautų 4.2. darnaus vystymosi tikslą, kuriame numatyta, kad iki 2030 m. visoms mergaitėms ir berniukams turėtų būti prieinamas kokybiškas ankstyvasis ugdymas, priežiūra ir ikimokyklinis išsilavinimas;

¹ Dok. 13129/17.

² OL C 326, 2012 10 26, p. 391.

- (2) Komunikate „Europinės tapatybės stiprinimas per švietimą ir kultūrą“³ Europos Komisija pateikia Europos švietimo erdvės viziją, pripažindama ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros vaidmenį kuriant tvirtą pagrindą mokymuisi mokykloje ir visą gyvenimą. Tarybos išvadose dėl mokyklų raidos ir aukštos kokybės mokymo⁴ ir Tarybos rekomendacijoje dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų⁵ pakartota, kad ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra gali atlikti labai svarbų vaidmenį skatinant visų vaikų mokymąsi, jų gerovę ir ugdymą;
- (3) ir politikos formuotojai, ir tyrėjai pripažįsta, kad būtent ankstyvame amžiuje⁶ vaikai susikuria pagrindą ir išsiugdo gebėjimą mokytis visą gyvenimą. Mokymasis yra laipsniškas procesas; tvirto pagrindo sukūrimas ankstyvame amžiuje yra būtina aukštesnio lygio gebėjimų ugdymo ir sėkmingo mokymosi sąlyga; taip pat jis yra itin svarbus vaikų sveikatai ir gerovei. Todėl ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra turi būti laikomi švietimo ir mokymo sistemų pagrindu bei neatsiejama švietimo tęstinumo dalimi;
- (4) lankyti ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigas naudinga visiems vaikams, ypač vaikams, esantiems nepalankioje socialinėje padėtyje. Tai padeda sutrukdyti anksti formotis įgūdžių skirtumams ir yra svarbi kovos su nelygybe ir menku išsilavinimu priemonė. Ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra turi būti teikiami taikant integruotą vaikų teisėmis pagrįstą politikos priemonių rinkinį, kad pagerėtų vaikų mokymosi rezultatai ir būtų nutrauktas iš kartos į kartą pasikartojantis nepalankios socialinės padėties ciklas. Todėl pagerinus šių paslaugų teikimą prisidedama prie įsipareigojimų, prisiimtų Komisijos rekomendacijoje „Investicijos į vaikus. Padėkime išsivaduoti iš nepalankios socialinės padėties“⁷ ir 2013 m. Tarybos rekomendacijoje dėl romų veiksmingų integravimo priemonių valstybėse narėse⁸, vykdymo.

³ COM(2017) 673 final.

⁴ OL C 421, 2017 12 8, p. 2.

⁵ OL C 189, 2018 6 4, p. 1.

⁶ Ankstyvuojų gyvenimo amžiumi paprastai laikomas amžius nuo gimimo iki 6 metų – jis atitinka švietimo lygį ISCED 0.

⁷ OL L 59, 2013 3 2, p. 5.

⁸ OL C 378, 2013 12 24, p. 1.

- (5) dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje teikia įvairiapusę naudą⁹ ir asmenims, ir visai visuomenei – nuo geresnio išsilavinimo ir rezultatų darbo rinkoje iki retesnių intervencijų socialiniais ir švietimo tikslais bei darnesnės ir įtraukesnės visuomenės. Vaikai, kurie ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankė ilgiau nei vienus metus, PIRLS¹⁰ ir PISA¹¹ tyrimuose pasiekė geresnių kalbinio ir matematinio raštingumo rezultatų. Taip pat nustatyta, kad dalyvavimas kokybiškoje ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje yra svarbus veiksnys užkertant kelią mokyklos nebaigimui¹²;
- (6) ugdymui ir priežiūrai nuo ankstyvųjų etapų tenka svarbus vaidmuo mokantis gyventi kartu įvairialypėse visuomenėse. Šios paslaugos gali sustiprinti socialinę sanglaudą ir įtraukti keliais būdais. Jos gali pasitarnauti kaip šeimų susitikimo vieta. Jos gali padėti ugdyti vaikų kalbinius – tiek kalbos, kuria teikiama paslauga, tiek vaiko pirmosios kalbos¹³ – gebėjimus. Per socialinį emocinį mokymąsi ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigas lankantys vaikai gali išmokti empatijos, taip pat sužinoti apie savo teises, lygybę, toleranciją ir įvairovę;
- (7) ankstyvųjų švietimo etapų investicijų grąža yra pati didžiausia iš visų švietimo etapų, ypač nepalankioje socialinėje padėtyje esančių vaikų atveju¹⁴. Išlaidos ikimokykliniam ugdymui ir priežiūrai yra didelę grąžą duodanti ankstyva investicija į žmogiškąjį kapitalą;

⁹ *Benefits of early childhood education and care and the conditions for obtaining them* („Ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemos nauda bei sąlygos ja pasinaudoti“), Europos švietimo ekonomikos ekspertų tinklo (EENEE) ataskaita.

¹⁰ Tarptautinis skaitymo gebėjimų tyrimas (PIRLS).

¹¹ Tarptautinio moksleivių vertinimo programa (PISA), EBPO, 2016 m., *Education at a Glance* („Glausta švietimo apžvalga“).

¹² Europos Komisija, 2014 m., *Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving* („Tyrimas apie veiksmingą naudojimąsi ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistema užkertant kelią mokyklos nebaigimui“).

¹³ Pirmoji kalba: kalba (-os), išmokta (-os) ankstyvoje vaikystėje (maždaug iki dvejų ar trejų metų amžiaus), kuria (-iomis) žmogus pirmiausia išmoksta kalbėti. Pirmenybė teikiama šiam terminui, o ne terminui „gimtoji kalba“, nes pastarasis yra dažnai netikslus, kadangi pirmoji kalba nebūtinai yra vien motinos kalba.

¹⁴ *The Economics of Human Development and Social Mobility. Annual Reviews of Economics* („Žmogaus raidos ir socialinio judumo ekonomika“, Metinės ekonomikos apžvalgos), 6, 689-733.

- (8) be to, kokybiškų vaikų priežiūros įstaigų prieinamumas, pasiekiamumas ir prieinama jų paslaugų kaina yra pagrindiniai veiksniai, kurie sudaro sąlygas moterims, taip pat vyrams, turintiems su priežiūra susijusių įsipareigojimų, dalyvauti darbo rinkoje, kaip pripažįstama 2002 m. Barselonos Europos Vadovų Tarybos susitikimo išvadose, Europos lyčių lygybės pakte¹⁵ ir 2017 m. balandžio 26 d. priimtame Komisijos komunikate dėl profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros¹⁶. Dirbančios moterys tiesiogiai padeda gerinti namų ūkio socioekonominę padėtį bei prisideda prie ekonomikos augimo;
- (9) investicijos į ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą yra geros investicijos tik tada, jeigu paslaugos yra kokybiškos, prieinamos, įperkamos ir įtraukios. Iš turimų duomenų matyti, kad naudą teikia tik kokybiškos ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos; prastos kokybės paslaugos daro didelį neigiamą poveikį vaikams ir visai visuomenei¹⁷. Politikos priemonėse ir reformose pirmenybė turi būti teikiama kokybės klausimams;
- (10) apskritai valstybės narės ikimokykliniam ugdymui ir priežiūrai išleidžia gerokai mažiau lėšų nei pradiniam ugdymui. Remiantis ataskaita, kurioje įvertinama pažanga siekiant Barselonos tikslų¹⁸, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugas teikiančiose įstaigose šiuo metu yra nepakankamai vietų, o paklausa viršija pasiūlą beveik visose šalyse. Nustatyta, kad viena iš pagrindinių kliūčių, trukdančių naudotis šiomis paslaugomis, yra nepakankamas prieinamumas, pasiekiamumas ir įperkamumas¹⁹;
- (11) 2017 m. rugsėjo 14 d. Rezoliucijoje dėl naujos Europos įgūdžių darbotvarkės²⁰ Europos Parlamentas ragina valstybes nares gerinti ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros kokybę ir suteikti daugiau prieigos prie jų, taip pat spręsti nepakankamos infrastruktūros, kuri pasiūlytų kokybiškos ir prieinamos vaikų priežiūros paslaugas visų pajamų grupių asmenims, problemą ir apsvarstyti galimybę skurdą ir socialinę atskirtį patiriančioms šeimoms šias paslaugas teikti nemokamai;

¹⁵ OL C 155, 2011 5 25, p. 10.

¹⁶ COM(2017) 252 final.

¹⁷ *A Review of Research on the Effects of Early Childhood Education and Care on Child Development. CARE Project Report* („Ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros poveikio vaiko raidai tyrimo apžvalga“, projekto „CARE“ ataskaita) (2015 m.).

¹⁸ COM(2018) 273 final.

¹⁹ EBPO (2017 m.), *Starting Strong 2017: Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care* („Gera pradžia (2017 m.). Pagrindiniai EBPO duomenys apie ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą“); EUROFOUND (2015 m.), *Early childhood care: Accessibility and quality of services* („Ikimokyklinė priežiūra. Paslaugų prieinamumas ir kokybė“).

²⁰ P8_TA(2017)0360.

- (12) ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos turi būti orientuotos į vaikus; vaikai geriausiai mokosi aplinkoje, kuri grindžiama vaikų dalyvavimu ir noru mokytis. Pedagogai su vaikais dažnai kalba apie mokymosi organizavimą, veiklos rūšių pasirinkimą ir mokomuosius dalykus. Paslaugos turėtų būti teikiamos saugioje, puoselėjančioje ir rūpestingoje aplinkoje, turėtų būti sukurta socialinė, kultūrinė ir fizinė erdvė, kurioje vaikai turėtų įvairių galimybių plėtoti savo potencialą. Geriausias yra tos paslaugos, kurios grindžiamos esmine prielaida, kad ugdymas ir priežiūra yra neatsiejami vienas nuo kito. Tai turėtų būti grindžiama supratimu, kad vertybė yra pati vaikystė ir kad vaikai turėtų ne tik būti parengiami mokyklai ir suaugusiųjų gyvenimui, bet ir remiami bei vertinami ankstyvaisiais jų gyvenimo metais;
- (13) nacionalinių, regioninių ar vietos taisyklių nustatytais sąlygomis šeimos turėtų visais aspektais dalyvauti savo vaikų ugdymo ir priežiūros procese. Šeima yra pirmoji ir svarbiausia vieta, kurioje vaikai auga ir vyksta jų raida, o už kiekvieno vaiko gerovę, sveikatą ir raidą yra atsakingi tėvai ir globėjai. Ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos suteikia puikią galimybę suformuoti integruotą požiūrį, nes jas teikiant įvyksta pirmas asmeninis kontaktas su tėvais. Problemų patiriantiems tėvams galėtų būti siūlomos individualaus konsultavimo paslaugos organizuojant apsilankymus namuose. Kad jie iš tiesų įsitrauktų į šį procesą, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos turėtų būti rengiamos bendradarbiaujant su šeimomis ir grindžiamos pasitikėjimu ir abipuse pagarba²¹;
- (14) ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigų lankymas gali būti veiksminga priemonė užtikrinti vienodas galimybes mokytis vaikams, esantiems nepalankioje socialinėje padėtyje, pvz., kilusiems iš migrantų šeimų ar priklausantiems tam tikroms mažumų grupėms (pvz., romų), vaikams pabėgėliams, vaikams, turintiems specialiųjų poreikių, įskaitant negalią, vaikams, kuriems taikoma alternatyvioji priežiūra, ir vaikams, gyvenantiems gatvėje, vaikams, kurių tėvai yra įkalinimo įstaigoje, taip pat vaikams iš namų ūkių, kuriems ypač gresia skurdas ir socialinė atskirtis, pvz., namų ūkių, kuriuose yra tik vienas iš tėvų, ar didelių namų ūkių. Vaikams pabėgėliams dėl jų pažeidžiamos padėties reikia daugiau paramos. Skurdas, fiziniai ir emociniai stresą sukeltantys veiksniai, traumos, nepakankami kalbos įgūdžiai gali sutrukdyti jiems ateityje siekti išsilavinimo ir sėkmingai integruotis į

²¹ Tinklo *Children in Europe* politikos dokumentas (2008 m.), *Young children and their services: developing a European approach* („Maži vaikai ir jiems teikiamos paslaugos. Europos požiūrio rengimas“).

naują visuomenę. Dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje gali padėti sušvelninti šiuos rizikos veiksnius;

- (15) teikiant įtraukaus ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugas galima padėti įvykdyti įsipareigojimus, valstybių narių prisiimtus pagal JT vaiko teisių konvenciją ir Neįgaliųjų teisių konvenciją, kurias yra pasirašiusios visos valstybės narės;
- (16) 2014 m. paskelbtas pasiūlymas dėl pagrindinių kokybės sistemos principų²² buvo pirmas Europos ekspertų iš 25 šalių dokumentas dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros kokybės. Jame išdėstyti teiginiai grindžiami penkiais aspektais: prieinamumas, darbuotojai, ugdymo programa, stebėseną ir vertinimas, valdymas ir finansavimas. Iš viso parengta 10 teiginių dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros teikimo kokybės gerinimo. Informacija apie šį dokumentą daugelyje šalių dalijosi vietos suinteresuotieji subjektai, užsiimančios politikos propagavimu, moksliniais tyrimais ir įgyvendinančios mokymo iniciatyvas. Šiose šalyse sistemos projektas buvo galingas pokyčius skatinantis veiksnys, nes padėjo įgyvendinti konsultavimosi politikos klausimais procesus, kuriais palaikomos esamos reformos kryptys;
- (17) užtikrinant paslaugų kokybę yra svarbūs visi penki kokybės sistemos aspektai. Ilgalaikį poveikį vaikų gyvenimui visų pirma daro ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros specialistų darbas. Tačiau daugelyje šalių šios profesijos atstovų įvaizdis ir statusas gana menki²³;
- (18) tam, kad galėtų vykdyti savo profesinę pareigą remiant vaikus ir jų šeimas, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros darbuotojai turi turėti sudėtingų žinių, įgūdžių ir gebėjimų bei gerai išmanyti vaiko raidą ir ikimokyklinio ugdymo pedagogiką. Labai svarbu didinti darbuotojų profesionalumą, nes aukštesnis pasirengimo lygis teigiamai koreliuoja su geresne paslaugų kokybe, geresnės kokybės darbuotojų ir vaikų tarpusavio sąveika ir atitinkamai geresniais vaikų raidos rezultatais²⁴;

²² Pasiūlymas dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros kokybės sistemos pagrindinių principų, 2014 m., Europos Komisijos remiamos Ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros darbo grupės ataskaita.

²³ EUROFOUND (2015 m.), *Early childhood care: working conditions, training and quality of services - A systematic review* („Ikimokyklinė priežiūra: darbo sąlygos, mokymas ir paslaugų kokybė. Sisteminė apžvalga“).

²⁴ Europos Komisija (2011 m.), *CoRe: Competence Requirements in Early Childhood Education and Care* („Kompetencijos reikalavimai ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros srityje“).

- (19) daugelis paslaugų teikėjų dirba su padėjėjais, kurių pagrindinė pareiga yra padėti pedagogams, tiesiogiai dirbantiems su vaikais ir šeimomis. Paprastai jų kvalifikacija yra žemesnė nei pedagogų; daugelyje šalių nėra jokių kvalifikacijos reikalavimų norintiesiems tapti padėjėjais. Todėl būtina didinti darbuotojų, įskaitant padėjėjus, profesionalumą²⁵. Tęstinis profesinis tobulėjimas yra neatskiriama padėjėjų kompetencijos didinimo dalis;
- (20) veiksmingas gero ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros valdymo elementas gali būti kokybės sistema arba lygiavertis dokumentas. Remiantis ekspertų nuomone ir neseniai atlikta politikos apžvalga²⁶, šalys, kurios kuria ir įgyvendina kokybės sistemas, laikosi visapusiškesnio ir nuoseklesnio požiūrio į reformas. Svarbu, kad rengiant kokybės sistemą, dalyvautų atitinkami suinteresuotieji subjektai bei specialistai ir kad jie jaustųsi už ją atsakingi;
- (21) valstybės narės nustatė lyginamuosius standartus ir tikslus, susijusius su vaikų dalyvavimu ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje. 2002 m. Barselonoje Europos Vadovų Taryba nustatė tikslus²⁷ Sąjungoje teikti oficialią vaikų priežiūrą ne mažiau kaip 90 % vaikų nuo trejų metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus ir iki 2010 m. užtikrinti šių paslaugų prieinamumą bent 33 % jaunesnių nei trejų metų vaikų. Šie tikslai dar kartą patvirtinti Europos lyčių lygybės pakte (2011–2020 m.). Pažangos siekiant šių lyginamųjų standartų analizė pateikiama Komisijos ataskaitoje dėl Barselonos tikslų²⁸. Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginėje programoje²⁹ nustatytas 95 % vaikų nuo ketverių metų iki pradinio ugdymo pradžios dalyvavimo sistemoje lyginamasis standartas;

²⁵ *Professionalisation of Childcare Assistants in Early Childhood Education and Care (ECEC): Pathways towards Qualification*, („Vaikų priežiūros padėjėjų profesionalumo didinimas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros srityje. Kvalifikacijos kėlimo kryptys“), NESET II ataskaita (2016 m.).

²⁶ *The current state of national ECEC quality frameworks, or equivalent strategic policy documents, governing ECEC quality in EU Member States* („Dabartinė padėtis, susijusi su nacionalinėmis ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros kokybės sistemomis ar lygiaverčiais strateginės politikos dokumentais, reglamentuojančiais kokybę šiame sektoriuje ES valstybėse narėse“), NESET II ataskaita 4/2017.

²⁷ Dok. SN 100/1/02 REV 1.

²⁸ COM(2018) 273 final.

²⁹ OL C 417, 2015 12 15, p. 17.

- (22) pastaraisiais metais valstybės narės padarė nemažą bendrą pažangą didindamos ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų prieinamumą. Strateginėje programoje „ET 2020“ lyginamasis standartas ir Barcelonos tikslas dėl jaunesnių nei 3 metų vaikų pasiekti. Nepaisant pažangos, padarytos nuo 2011 m., Barcelonos tikslas dėl vaikų nuo 3 metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus dar nėra pasiektas. 2016 m. toje amžiaus grupėje ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigas lankė 86,3 % vaikų. Vis dėlto už šio vidurkio slypi dideli valstybių narių, regionų ir socialinių grupių tarpusavio skirtumai³⁰. Reikia toliau dėti pastangas siekiant užtikrinti, kad visi vaikai galėtų naudotis kokybiškais ikimokyklinio amžiaus ir priežiūros paslaugomis nuo tėvų pageidaujamo amžiaus. Visų pirma reikia imtis konkrečių priemonių, kad paslaugos būtų prieinamesnės nepalankioje socialinėje padėtyje esantiems vaikams³¹;
- (23) šios rekomendacijos tikslas – užtikrinti bendrą supratimą, kas yra kokybė ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje. Joje nurodyti galimi veiksmai, kuriuos vyriausybės galėtų apsvarstyti atsižvelgdamos į konkrečias savo aplinkybes. Ši rekomendacija taip pat skirta tėvams, institucijoms ir organizacijoms, įskaitant socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės organizacijas, taip pat mokslo darbuotojus, siekiantiems gerinti padėtį sektoriuje;
- (24) šioje rekomendacijoje ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra³² turi būti suprantami kaip reglamentuojamos ugdymo ir priežiūros priemonės, skirtos vaikams nuo gimimo iki privalomojo pradinio ugdymo amžiaus, neatsižvelgiant į tai, kokia jų struktūra, kaip jos finansuojamos, koks jų darbo laikas ar koks programų turinys, įskaitant dienos priežiūrą centre ir šeimoje, ugdymo paslaugų teikimą finansuojant privačiomis ir viešosiomis lėšomis, ir ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugų teikimą;
- (25) šioje rekomendacijoje visapusiškai laikomasi subsidiarumo ir proporcingumo principų,

³⁰ COM(2018) 273 final.

³¹ Europos Komisija (2017 m.), Švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenis.

³² ISCED 0.1 ir ISCED 0.2.

REKOMENDUOJA VALSTYBĖMS NARĖMS

atsižvelgiant į nacionalinius ir Europos teisės aktus, turimus išteklius bei nacionalines aplinkybes ir glaudžiai bendradarbiaujant su visais suinteresuotaisiais subjektais:

1. gerinti kokybiško ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų prieinamumą, remiantis prie šios rekomendacijos pridedamoje „Ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros kokybės sistemoje“ pateiktais teiginiais ir Europos socialinių teisių ramsčio 11 principu;
2. siekti užtikrinti, kad ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos būtų prieinamos, įperkamos ir įtraukios. Būtų galima svarstyti galimybę:
 - a) nuosekliai remti vaikų raidą nuo kuo ankstesnio amžiaus, naudojantis ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugomis;
 - b) analizuoti pasiūlą ir šeimų paklausą, kad siūlomas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugas būtų galima geriau pritaikyti prie jų poreikių, gerbiant tėvų teisę rinktis;
 - c) analizuoti ir šalinti kliūtis, su kuriomis gali susidurti šeimos, norėdamos pasinaudoti ir naudodamosi ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugomis; tai gali būti, pavyzdžiui, išlaidos, su skurdu susijusios kliūtys, geografinė vieta, nelanksčios darbo valandos, kliūtys, susijusios su tuo, kad nėra tinkamai teikiamos paslaugos specialiųjų poreikių turintiems vaikams, kultūrinis ir kalbos barjerai, diskriminacija bei informacijos trūkumas;
 - d) užmegzti ryšį ir bendradarbiauti su šeimomis, ypač esančiomis pažeidžiamoje ar nepalankioje socialinėje padėtyje, siekiant jas informuoti apie ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigų lankymo galimybes bei naudą ir, kai aktualu, apie prieinamą paramą, taip pat skatinti pasitikėjimą paslaugomis ir skatinti dalyvavimą nuo ankstyvo amžiaus;

- e) užtikrinti, kad visos šeimos, norinčios naudotis ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugomis, galėtų naudotis įperkamos ir kokybiškos ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugomis, geriausia – atitinkamu valdymo lygmeniu siekiant nustatyti teisę į kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą;
 - f) įtraukias ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugas teikti visiems vaikams, įskaitant vaikus, kilusius iš skirtingos aplinkos ir turinčius specialiųjų ugdymo poreikių, įskaitant negalia, vengiant jų atskyrimo ir skatinant jų dalyvavimą sistemoje, kad ir kokia būtų jų tėvų ar globėjų padėtis darbo rinkoje;
 - g) remti visus vaikus, besimokančius jų ugdymo kalbos, kartu atsižvelgiant į jų pirmąją kalbą ir ją gerbiant;
 - h) stiprinti prevencinius veiksmus, ankstyvą sunkumų nustatymą ir tinkamą paslaugų teikimą specialiųjų poreikių turintiems vaikams ir jų šeimoms, įtraukiant visus atitinkamus subjektus, pavyzdžiui, švietimo, socialinių ar sveikatos priežiūros paslaugų teikėjus, taip pat tėvus;
3. remti ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros darbuotojų, įskaitant vadovus, profesionalumo didinimą. Atsižvelgiant į esamą profesinės kvalifikacijos lygį ir darbo sąlygas, sėkmingos pastangos, be kita ko gali būti šios:
- i) ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros profesijos statuso kėlimas sukuriant aukštus profesinius standartus, suteikiant ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros pedagogams patrauklų profesinį statusą ir karjeros galimybes, stengiantis užtikrinti geresnę lyčių pusiausvyrą ir nustatant profesionalumo didinimo kryptis žemos kvalifikacijos ar nekvalifikuotiems darbuotojams, taip pat specialias kryptis padėjėjų kvalifikacijai įgyti;
 - j) pirminio rengimo ir tęstinio profesinio tobulėjimo gerinimas, kad būtų visapusiškai atsižvelgta į vaikų gerovę, mokymosi ir raidos poreikius, susijusius pokyčius visuomenėje, lyčių lygybę, ir užtikrintas visapusiškas vaiko teisių supratimas;

- k) laiko skyrimas darbuotojų profesinei veiklai, pvz., svarstymui, planavimui, bendravimui su tėvais ir bendradarbiavimui su kitais specialistais ir kolegomis;
 - l) siekimas suteikti darbuotojams įgūdžių, kurie yra būtini tenkinant individualius vaikų, kilusių iš skirtingos aplinkos ir turinčių specialiųjų ugdymo poreikių, įskaitant negalią, poreikius, rengiant darbuotojus dirbti su įvairiomis grupėmis;
4. gerinti ikimokyklinio ugdymo programų rengimą, kad jos atitiktų vaikų interesus, puoselėtų jų gerovę ir tenkintų kiekvieno individualaus vaiko, įskaitant specialiųjų poreikių turinčius ar esančius pažeidžiamoje ar nepalankioje socialinėje padėtyje, savitus poreikius bei atitiktų tokių vaikų galimybes. Metodai, kuriais remiamas holistinis mokymasis bei vaikų ugdymas, be kita ko, galėtų būti:
- a) užtikrinti pusiausvyrą teikiant socialinę emocinę ir pažintinę ugdymą, pripažinti žaidimo, ryšio su gamta, muzikos, menų ir fizinės veiklos svarbą;
 - b) skatinti dalyvavimą, iniciatyvą, savarankiškumą, problemų sprendimą ir kūrybiškumą ir skatinti mokymosi polinkius mąstyti, tirti ir bendradarbiauti;
 - c) skatinti empatiją, užuojautą, tarpusavio pagarbą bei lygybės ir įvairovės suvokimą;
 - d) suteikti galimybių pradėti anksti mokytis kalbos ir mokytis žaidžiant; ir
 - e) svarstyti galimybę, kai įmanoma, vykdyti pritaikytas daugiakalbes ikimokyklinio ugdymo programas, kuriose taip pat būtų atsižvelgiama į specialiuosius dvikalbių ar daugiakalbių vaikų poreikius;

- f) konsultuoti paslaugų teikėjus dėl pagal amžių tinkamų skaitmeninių priemonių ir atsirandančių naujų technologijų naudojimo;
 - g) skatinti tolesnį ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros integravimą į švietimo tęstinę sistemą, remti ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigų, pradinį mokyklų darbuotojų, tėvų ir konsultavimo paslaugas teikiančių įstaigų tarpusavio bendradarbiavimą siekiant sklandaus vaikų perėjimo į pradinę mokyklą;
 - h) skatinti įtraukią, demokratišką ir dalyvaujamąją ugdymo aplinką, kurioje būtų girdimi ir aprėpiami visų vaikų balsai;
5. atitinkamais lygmenimis skatinti skaidrią ir nuoseklią ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų stebėseną ir vertinimą, siekiant plėtoti ir įgyvendinti politiką. Veiksmingi metodai, be kita ko, galėtų būti:
- a) naudoti savęs vertinimo priemones, klausimynus, stebėjimo gaires vykdant kokybės valdymą sistemos ar paslaugų lygmeniu;
 - b) taikyti priimtinius ir pagal amžių tinkamus metodus siekiant skatinti vaikus dalyvauti, taip pat įsiklausyti į jų nuomonę, rūpimus klausimus ir idėjas ir atsižvelgti į vaikų požiūrį vertinimo procese;
 - c) siekiant didinti teikiamų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų įtraukumą, įgyvendinti esamas priemones, pvz., Europos specialiojo ugdymo plėtros agentūros parengtą įtraukaus ikimokyklinio ugdymo mokymosi aplinkos savianalizės priemonę;

6. siekti užtikrinti pakankamą finansavimą ir teisinę sistemą, skirtą ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugoms teikti. Todėl būtų galima svarstyti:
- a) galimybę didinti investicijas į ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą daug dėmesio skiriant paslaugų prieinamumui, kokybei ir įperkamumui, be kita ko, jei tikslinga, pasinaudojant Europos struktūrinių ir investicijų fondų teikiamomis finansavimo galimybėmis;
 - b) galimybę sukurti ir palaikyti pritaikytas nacionalines ar regionines kokybės sistemas;
 - c) galimybę skatinti geresnį paslaugų tarpusavio sąveikumą arba tolesnį šeimoms ir vaikams skirtų paslaugų integravimą, visų pirma į socialines ir sveikatos priežiūros paslaugas, taip pat į mokyklas, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis;
 - d) galimybę ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje įtvirtinti veiksmingą vaikų apsaugos / gynimo politiką, siekiant padėti apsaugoti vaikus nuo visų formų smurto;
 - e) plėtoti sistemą, kuria siekiama:
 - 1) kurti tvirtą dialogo ir mąstymo sistemą, skatinti nuolatinį ugdymo ir subjektų tarpusavio mokymosi visais lygmenimis procesą;
 - 2) aukštos ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros infrastruktūros kokybės ir tinkamo geografinio pasiskirstymo pagal vaikų gyvenamąją aplinką;
7. teikti ataskaitas naudojantis esamomis sistemomis ir priemonėmis ir daryti pažangą prieigos prie ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų ir jų kokybės srityje;

PRITARIA KOMISIJOS KETINIMUI:

8. sudaryti palankesnes sąlygas valstybėms narėms keistis patirtimi ir gerosios patirties pavyzdžiais įgyvendinant Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginę programą ir vėlesnes schemas, taip pat vykdant Socialinės apsaugos komiteto veiklą;
9. remti valstybių narių bendradarbiavimą pagal jų poreikius organizuojant tarpusavio mokymąsi ir tarpusavio konsultacijas;
10. remti bendradarbiavimą su EBPO ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros tinklu siekiant sudaryti palankesnes sąlygas rezultatų sklaidai ir išvengti dubliavimo;
11. remti kokybiškų įtraukių ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų kūrimą užtikrinant galimybes gauti Sąjungos finansavimą, visų pirma pagal programą „Erasmus+“ ir, jeigu tikslinga, Europos struktūrinių ir investicijų fondų, įskaitant iniciatyvą INTERREG, lėšomis, bet nedarant poveikio deryboms dėl kitos daugiametės finansinės programos;
12. pasikonsultavus su valstybėmis narėmis, pasiūlyti atnaujintą europinį lyginamąjį standartą arba tikslą, susijusius su ikimokykliniu ugdymu ir priežiūra, siekiant teikti paslaugas vadovaujantis peržiūrėtu „ET 2020“ lyginamuoju standartu ir Barselonos tikslais. Šį pasiūlymą dėl lyginamojo standarto kartu su kitu pasiūlytu Europos švietimo ir mokymo lyginamuoju standartu Taryba turėtų apsvarstyti ir dėl jų priimti sprendimą atsižvelgiant į naujos švietimo ir mokymo strateginės programos, skirtos laikotarpiui po 2020 m., kūrimą;
13. teikti Tarybai ataskaitas dėl tolesnės pažangos įgyvendinant rekomendaciją, laikantis pagal esamas sistemas ir priemones nustatytos ataskaitų teikimo tvarkos.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu

Pirmininkas

Vaikai turi teisę į kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą už prieinamą kainą.

Europos socialinių teisių ramstis

Mokymasis ir ugdymas prasideda nuo pat gimimo, o ankstyvieji vaiko gyvenimo metai yra patys svarbiausi jo formavimuisi, nes jie padeda pagrindus viso jo gyvenimo raidai. Šioje kokybės sistemoje, remiantis gerąja ES valstybių narių patirtimi ir naujausiais moksliniais tyrimais, nurodyti pagrindiniai principai bei Europos požiūris į kokybiškas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemas. Joje pateikta dešimt kokybės teiginių, suskirstytų pagal penkias platesnes kokybės sritis: prieinamumas, darbuotojai, ugdymo programa, stebėseną ir vertinimas, taip pat valdymas ir finansavimas. Šiais dešimtimi kokybės teiginių aprašomos pagrindinės praktikoje nustatytų kokybiškų paslaugų ypatybės. Kokybės sistema yra valdymo priemonė, kurios paskirtis – pateikti gaires, kaip kurti ir palaikyti ikimokyklinio ugdymo sistemas.

Pagrindinis šios sistemos tikslas – visiems vaikams užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą bei jų plėtojimą; ji plėtojama vadovaujantis toliau nurodytais principais:

- norint skatinti vaikų raidą ir mokymąsi, o ilguoju laikotarpiu – padidinti jų tolesnes mokymosi galimybes, itin svarbu užtikrinti paslaugų kokybę;
- labai svarbus yra tėvų kaip tokių paslaugų partnerių dalyvavimas, nes šeima yra svarbiausia vieta, kurioje auga vaikai ir vyksta jų raida, o tėvai (ir globėjai) atsako už kiekvieno vaiko gerovę, sveikatą ir raidą;
- ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos turi būti orientuotos į vaiką, aktyviai įtraukti vaikus ir turi būti teikiamos paisant vaikų nuomonės.

ES IKIMOKYKLINIO UGDYMO IR PRIEŽIŪROS KOKYBĖS SISTEMA

Visiems vaikams **PRIEINAMOS** kokybiškos ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos prisideda prie sveikos jų raidos ir sėkmingo mokymosi, padeda sumažinti socialinę nelygybę ir mažina vaikų, kilusių iš skirtingos socialinės ir ekonominės aplinkos, gebėjimų skirtumus. Lygios galimybės taip pat labai svarbios norint užtikrinti, kad tėvams, ypač moterims, būtų užtikrintas lankstumas siekiant (vėl) integruotis į darbo rinką.

Kokybės teiginiai

1. Paslaugų prieinamumas ir įperkamumas visoms šeimoms ir jų vaikams.

Visuotinė teisės aktuose įtvirtinta teisė į ikimokyklinio švietimo ir priežiūros paslaugas suteikia tvirtą pagrindą užtikrinti, kad ja galėtų naudotis visi vaikai. Duomenys apie gyventojus ir tėvų apklausos dėl vietų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigose paklausos gali būti naudojami vertinant būsimus poreikius ir siekiant pakoreguoti pajėgumus.

Tokios paslaugos gali padėti šalinti kliūtis, kurios šeimoms ir vaikams neleidžia dalyvauti sistemoje. Tam, kad šios paslaugos būtų prieinamos ir mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams, gali reikėti pakoreguoti nustatytus mokesčius už ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą. Taip pat esama duomenų, kad lankstus darbo laikas ir kitos sąlygos gali sudaryti galimybę dalyvauti vaikams, kurių motinos dirba, arba vaikams iš nepilnų šeimų ir vaikams, kurie priklauso mažumų ar palankių sąlygų neturinčių asmenų grupėms.

Tolygiai paskirsčius paslaugas tiek miesto ir kaimo vietovėse, tiek pasiturinčiuose ir neturtinguose rajonuose, taip pat regionuose būtų galima padidinti jų prieinamumą palankių sąlygų neturintiems visuomenės grupėms. Yra duomenų, kad kokybiškų paslaugų prieinamumas ir įperkamumas rajonuose, kuriuose gyvena neturtingos, mažumoms priklausančios, migrantų arba pabėgėlių šeimos, yra veiksnys, turintis didžiausią įtaką užtikrinant lygybę ir socialinę įtrauktį.

2. Paslaugos, kurios skatina dalyvavimą, didina socialinę įtrauktį ir puoselėja įvairovę.

Ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigos gali aktyviai skatinti dalyvavimą į sprendimų priėmimo procesus įtraukdamos tėvus, šeimas ir globėjus (pvz., per tėvų komitetus). Šeimų, ypač nepilnų ir palankių sąlygų neturinčių šeimų, mažumoms priklausančių ar migrantų šeimų, įtraukimas taikant tikslines iniciatyvas suteikia joms galimybę išreikšti savo poreikius, o paslaugų teikėjams – į juos atsižvelgti pritaikant teikiamas paslaugas prie vietos bendruomenių poreikių.

Gali būti skatinama į darbą atitinkamose įstaigose priimti marginalizuotų, migrantų ar mažumų grupių narius, nes įrodyta, kad bendruomenės įvairovę atspindinti ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigų darbuotojų sudėtis teikia privalumų.

Sudaryta vaikams palanki aplinka, kurioje vertinama jų kalba, kultūra ir šeimos kilmė, padeda ugdyti vaikų bendrumo jausmą. Priimti dvikalbius vaikus ir jiems padėti darbuotojus taip pat parengia tinkamas tęstinis profesinis tobulėjimas.

Ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigos gali kurti gerą patirtį šeimose, kad būtų užtikrintas sklandus perėjimas iš namų aplinkos į įstaigą, taip pat, organizuodamos specialias iniciatyvas, jos gali skatinti tėvus aktyviai dalyvauti.

DARBUOTOJAI yra svarbiausias veiksnys, lemiantis vaiko gerovę, mokymąsi ir raidos rezultatus. Todėl darbuotojų darbo sąlygos ir profesinis tobulėjimas laikomi esminiais kokybės elementais.

Kokybės teiginiai

3. Kvalifikuoti darbuotojai, turintys pirminį parengimą ir dalyvaujantys tęstiniame mokymesi, kuris jiems leidžia vykdyti savo profesines pareigas.

Veiksmingoje ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje rūpinamasi darbuotojų, kurie, kaip plačiai pripažįstama, yra vienas pagrindinių kokybės veiksnių, profesinio statuso kėlimu, keliant jų kvalifikaciją, siūlant patrauklų profesinį statusą bei lanksčias karjeros perspektyvas ir alternatyvas padėjėjams. Tokie veiksmai gali būti remiami orientuojantis į tai, kad pedagoginį personalą (neskaitant padėjėjų) sudarytų kvalifikuoti specialistai, įgiję visą ikimokyklinio ugdymo srities specializacijos profesinę kvalifikaciją.

Pažangiausios pirminio rengimo programos rengiamos kartu su praktikuojančiais specialistais, užtikrinant tinkamą teorinių ir praktinių aspektų pusiausvyrą. Be to, privalumas yra tai, jeigu rengimo programose numatytas darbuotojų rengimas dirbti komandoje ir jų mąstymo gebėjimų gerinimas. Būtų naudinga, jeigu pagal tokias programas darbuotojai būtų rengiami dirbti su įvairioms kalbinėms ir kultūrinėms, mažumų grupėms priklausančiais vaikais ir vaikais iš migrantų ir mažas pajamas gaunančių šeimų.

Darbuotojai, tinkamai pasirengę atsižvelgti į mažų vaikų raidos poreikius, interesus ir galimybes ir galintys nustatyti potencialias raidos ir mokymosi problemas, gali aktyviau prisidėti prie vaikų raidos ir mokymosi. Reguliaraus, prie konkrečių poreikių pritaikyto ir tęstinio profesinio tobulėjimo galimybės naudingos visiems darbuotojams, įskaitant padėjėjus ir pagalbinius darbuotojus.

Kalbant apie būtinus vaiko raidos ir psichologijos elementus, darbuotojų kompetencijos, laikantis skirtingų mokymo struktūrų valstybėse narėse, turėtų apimti žinias apie vaikų apsaugos sistemas ir bendresnes žinias apie vaiko teises.

4. Palankios darbo sąlygos, įskaitant profesionalų vadovavimą, kuris sudaro galimybes stebėjimui, svarstymui, planavimui, kolektyviniam darbui ir bendradarbiavimui su tėvais.

Jeigu ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemose bus siekiama užtikrinti geresnes darbo sąlygas, įskaitant tinkamesnį darbo užmokesčio lygį, darbas ikimokyklinio ugdymo ir sistemoje gali tapti patrauklesnis deramos karjeros perspektyvų ieškantiems aukštesnės kvalifikacijos darbuotojams.

Suaugusiųjų ir vaikų skaičiaus santykis ir grupių dydžiai yra tinkamiausi tada, kai jie nustatomi deramai atsižvelgiant į grupės vaikų amžių ir sudėtį, nes mažesniems vaikams reikia daugiau dėmesio ir priežiūros.

Nustatyta, kad įstaigose ir už jų ribų veikiančios profesionalios besimokančios bendruomenės daro teigiamą poveikį, nes suteikiama laiko ir vietos darbuotojų kolegialiai ir bendrai veiklai.

Naujiems darbuotojams teikiama mentorystė ir priežiūra darbo pradžioje gali padėti jiems kuo greičiau pradėti vykdyti jų profesines pareigas.

UGDYMO PROGRAMA yra veiksminga priemonė vaikų gerovei, raidai ir mokymuisi gerinti. Plataus užmojo pedagoginėje sistemoje išdėstomi principai, kaip vaikų interesus, poreikius ir galimybes atitinkančia ugdymo ir priežiūros veikla palaikyti vaikų raidą ir mokymąsi.

Kokybės teiginiai

5. Ugdymo programa, pagrįsta pedagoginiais tikslais, vertybėmis ir metodais, kurie vaikams suteikia galimybių išnaudoti visą savo potencialą, ir kurioje atsižvelgiama į jų socialinę, emocinę, pažintinę ir fizinę raidą ir paisoma jų gerovės.

Į vaiką orientuoti pedagoginiai metodai gali labiau prisidėti prie bendros vaikų raidos, padėti jiems pasirinkti savo mokymosi strategiją ir skatinti pažintinę ir kitokio pobūdžio jų raidą, sistemingiau remiantis patirtiniu mokymusi, žaidimu ir socialiais ryšiais.

Esama tvirtų įrodymų, kad aiški ugdymo programa yra privalumas, nes ji gali užtikrinti nuoseklų priežiūros, ugdymo ir socializacijos, kaip neatsiejamų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų teikimo elementų, pagrindą. Idealiu atveju pagal tokią sistemą apibrėžiami pedagoginiai tikslai, suteikiant galimybę pedagogams savo metodus pritaikyti prie vaikų individualių poreikių, ir gali būti nustatomos gairės, kokia turėtų būti kokybiška mokymosi aplinka. Pagal tokią sistemą deramas dėmesys skiriamas tam, kad vaikams būtų prieinamos knygos ir kiti spaudos leidiniai siekiant padėti ugdyti jų raštingumą.

Veiksminga ugdymo programa, pagal kurią skatinama įvairovė, lygybė ir kalbinis sąmoningumas, prisidedama prie migrantų ir pabėgėlių integracijos. Pagal ją gali būti puoselėjama tiek vaikų gimtosios kalbos, tiek ugdymo kalbos raida.

6. Ugdymo programa, pagal kurią darbuotojai privalo bendradarbiauti su vaikais, kolegomis ir tėvais ir svarstyti savo patirtį.

Ugdymo programa gali padėti geriau įtraukti tėvus, suinteresuotuosius subjektus ir darbuotojus ir užtikrinti, kad ji labiau patenkintų vaikų poreikius, geriau atitiktų jų interesus ir potencialą.

Ugdymo programoje gali būti nustatytos darbuotojų funkcijos ir procedūros, kaip darbuotojai galėtų reguliariai bendradarbiauti su tėvais ir kolegomis iš kitų vaikams paslaugas teikiančių įstaigų (be kita ko, iš sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir švietimo sektorių).

Visais įmanomais atvejais ugdymo programa gali būti gairės ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sektoriaus darbuotojams, kaip palaikyti ryšius su mokyklų darbuotojais dėl vaikų perėjimo į pradinės mokyklas ir (arba) priešmokyklinio ugdymo įstaigas.

STEBĖSENA IR VERTINIMAS palaiko kokybę. Šios procedūros gali būti svarbūs elementai, leidžiantys sustiprinti ikimokyklinio ugdymo sistemų kokybę, nes jos atskleidžia privalumus ir trūkumus. Jos gali būti naudingos suinteresuotiesiems subjektams ir politikos formuotojams imantis iniciatyvų, kuriomis atsižvelgiama į vaikų, tėvų ir vietos bendruomenių poreikius.

Kokybės teiginiai

7. Stebėseną ir vertinimą suteikia informacijos atitinkamu vietas, regionų ir (arba) nacionaliniu lygmeniu ir padeda nuolat gerinti politikos priemonių ir praktinio įgyvendinimo kokybę.

Skaidri informacija apie paslaugas ir darbuotojus ar apie ugdymo programų įgyvendinimą atitinkamu (nacionaliniu, regionų ir vietos) lygmeniu gali padėti pagerinti kokybę.

Reguliari grįžtamoji informacija gali palengvinti politikos priemonių vertinimo procesą, taip pat dėl to, kad ji sudaro galimybę analizuoti tai, kaip naudojamos viešosios lėšos ir kas ir kokiomis aplinkybėmis yra veiksminga.

Tam, kad būtų nustatyti darbuotojų mokymosi poreikiai ir priimti tinkami sprendimai, kaip geriausiai gerinti paslaugų kokybę ir profesinį tobulėjimą, ikimokyklinio ugdymo srities vadovams vertinga laiku surinkti svarbius duomenis.

8. Stebėseną ir vertinimą, geriausiai užtikrinantys vaiko interesus.

Tam, kad būtų apsaugotos vaiko teisės, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje reikėtų įtvirtinti veiksmingą vaikų apsaugos / gynimo politiką, siekiant padėti apsaugoti vaikus nuo visų formų smurto. Veiksminga vaiko apsaugos politika apima keturias plačias sritis: 1) politikos priemonės, 2) žmonės, 3) procedūras ir 4) atskaitomybę. Daugiau informacijos apie šias sritis pateikiama organizacijos „Keeping Children Safe“ paskelbtame dokumente „Vaikų gynimo standartai ir kaip juos įgyvendinti“ (angl. *Child safeguarding standards and how to implement them*).

Stebėsenos ir vertinimo procesai gali skatinti visus suinteresuotuosius subjektus aktyviai dalyvauti ir tarpusavyje bendradarbiauti. Visi su kokybės gerinimu susiję asmenys gali prisidėti prie stebėsenos ir vertinimo praktikos ir pasinaudoti jos teikiama nauda.

Turimais duomenimis, įvairių stebėsenos metodų (pvz., stebėjimo, dokumentavimo, vaikų gebėjimų ir mokymosi aprašomojo įvertinimo) derinys gali suteikti naudingos informacijos ir žinių apie vaikų patirtį ir raidą, be kita ko, padėti sklandžiai pereiti į pradinę mokyklą.

Stebėsenos priemonės ir dalyvaujamojo vertinimo procedūros gali būti kuriamos tam, kad vaikai galėtų išreikšti savo nuomonę ir aiškiai apibūdinti savo mokymosi bei socializacijos patirtį įstaigose.

VALDYMAS IR FINANSAVIMAS yra ypač svarbūs, norint pasiekti, kad ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos atliktų savo funkciją vaiko asmenybės raidos procese, kad būtų sumažintos išsilavinimo lygio spragos ir skatinama socialinė sanglauda. Kokybė priklauso nuo išsamios ir nuoseklios viešosios politikos, kurią taikant ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra susiejami su kitomis mažų vaikų ir jų šeimų gerovės srities paslaugomis.

Kokybės teiginiai

9. Visi suinteresuotieji subjektai aiškiai ir vienodai supranta savo atliekamą vaidmenį ir atsakomybę ir žino, kad tikimasi jų bendradarbiavimo su organizacijomis partnerėmis.

Ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų teikimui naudingas glaudus bendradarbiavimas su visomis vaikų klausimais dirbančiomis tarnybomis, įskaitant socialines ir sveikatos priežiūros tarnybas, mokyklas ir vietas suinteresuotuosius subjektus. Paašškėjo, kad toks agentūrų tarpusavio bendradarbiavimas yra veiksmingesnis tada, kai jis vykdomas pagal nuoseklią politikos sistemą, kuri gali aktyviai skatinti bendradarbiavimą ir ilgalaikes investicijas į vietos bendruomenes.

Taip pat nustatyta, kad planuojant ir teikiant ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugas labai svarbu, kad įsitrauktų suinteresuotieji subjektai.

Už įvairių su ikimokykliniu ugdymu ir priežiūra susijusių teisės aktų taikymą atsakingų tarnybų integravimas ar koordinavimas gali turėti teigiamo poveikio sistemos kokybei.

10. Teisės aktais, reguliavimu ir (arba) finansavimu skatinama pažanga, siekiant užtikrinti visuotinę teisę į kokybišką prieinamą ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą, o apie pasiektą pažangą reguliariai pranešama suinteresuotiesiems subjektams.

Visiems vaikams teikiamų paslaugų kokybę galima būtų pagerinti, jei teisės aktais būtų palaiapsniui įtvirtinta visuotinė teisė į jas. Tai apima skatinimą dalyvauti ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje nuo ankstyvo amžiaus. Būtų naudinga įvertinti, ar rinkta grindžiamos ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos lemia nevienodas galimybes gauti tokias paslaugas ar prastesnę kokybę palankių sąlygų neturintiems vaikams ir prireikus parengti planus, kad padėtis būtų ištaisyta.

Tikras privalumas būtų glaudi sąsaja su darbo, sveikatos priežiūros ir socialinių reikalų politika, nes tai gali paskatinti veiksmingiau perskirstyti išteklius ir papildomą finansavimą tikslingai nukreipti palankių sąlygų neturinčioms grupėms ir atitinkamiems rajonams.

